

УДК 376+343.815

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ В ПРОЦЕСІ ВОЛОНТЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Козубовський Ростислав Володимирович
м.Ужгород

В даній статті розглядаються питання професійної підготовки майбутніх соціальних працівників. Підкреслюється важлива роль участі студентів у волонтерському русі, як складової професійної підготовки.

Ключові слова : професійна підготовка, соціальна робота,

волонтери.

Розвиток ринкових відносин вимагає від кожного члена суспільства готовності повноцінно жити і працювати в нових умовах. Система вищої освіти повинна, в першу чергу, сприяти цьому.

Творчі та особистісні характеристики освіченої людини з фундаментальною професійною базою стають важливими ресурсами її життєздатності та розвитку. Вища освіта традиційно розглядається як спеціальна підготовка до певної професійної діяльності через оволодіння системою наукових знань і формування соціально-професійних компетенцій.

Безперечно, це стосується і майбутніх фахівців соціальної роботи, у яких необхідно формувати професійну спрямованість, здатність до самореалізації, розкриття індивідуальних здібностей.

Питання професійної підготовки майбутніх фахівців соціальної роботи і, зокрема, формування професійної спрямованості розглядаються у працях багатьох зарубіжних і вітчизняних учених: Д.Андерсон, С.Архипова, В.Васильєв, Н.Гайдук, О.Карпенко, І.Ковчина, В.Поліщук, Ш.Рамон, О.Холостова та ін. Проте на сьогоднішній день недостатньо дослідженими у вітчизняній педагогічній науці, на нашу думку, є питання професійної підготовки соціальних працівників і формування їх професійної спрямованості в процесі волонтерської діяльності. В зарубіжній педагогіці ці питання частково аналізуються такими вченими, як Д.Галахер, С.Катунська, С.Фішер та ін.

Отже, в даній статті стисло охарактеризуємо деякі особливості професійної підготовки майбутніх соціальних працівників у процесі волонтерської діяльності.

Підкреслимо, що волонтерство є дуже важливою складовою громадянського суспільства. За допомогою волонтерства:

- в суспільстві підтримуються і підсилюються такі загальнолюдські цінності, як милосердя, турбота, допомога;
- люди реалізують свої можливості, повністю розкривають свій людський і професійний потенціал;
- встановлюються зв'язки, які сприяють вирішенню важливих життєвих питань багатьох людей.

Волонтерська діяльність визнається на міжнародному рівні. Міжнародні волонтерські рухи включають багато різних організацій, як, наприклад, Армія порятунку, Червоний Хрест, Волонтери ООН та інші.

У Загальній декларації волонтерів підкреслюється, що волонтерство – це добровільний вибір, який виражає особистісні погляди і позицію; передбачає активну участь громадянина в громадському житті; сприяє покращенню якості життя, поглибленню солідарності між людьми; зумовлює реалізацію основних людських потреб на шляху побудови більш справедливого суспільства; сприяє більш збалансованому економічному і соціальному розвитку; виражається зазвичай у спільній діяльності в рамках різних асоціацій.

У волонтерському русі дуже багато позитивних аспектів, які варто використати у професійній підготовці соціальних працівників. Зокрема, підкреслимо, що волонтери – це не тільки люди-альтруїсти, вони працюють заради здобуття досвіду, спеціальних знань і навичок, установа важливих особистісно-професійних контактів. Волонтерство дозволяє людині в значній мірі реалізувати почуття особистої громадянської відповідальності. Водночас, волонтерство – це важлива сходинка для подальшого професійного розвитку [1].

Сьогодні значну роль у розвитку волонтерської діяльності виконує студентська молодь. Саме серед студентів виникають і розвиваються різні молодіжні рухи, організації.

Для молоді волонтерська діяльність стає не тільки способом проведення вільного часу, самореалізації і можливістю принести користь суспільству, але і стимуляцією майбутніх фахівців до професійного зростання і розвитку. Особливо це стосується працівників соціальної сфери, оскільки піклування про людей, надання їм необхідної допомоги є важливою складовою їх професійної діяльності. До речі, як свідчить практика, люди, які прилучилися до волонтерської діяльності у молодому віці, продовжують брати участь у ній впродовж всього життя. Це може бути допомога людям похилого віку, самотнім, інвалідам, дітям-сиротам, дітям,

схильним до девіантної поведінки, дітям вулиці тощо.

Якості, які розвиваються у студентів, залучених до волонтерської діяльності, сприяють формуванню професійної спрямованості майбутнього фахівця соціальної роботи. У волонтерській діяльності має місце постійне вдосконалення взаємовідносин з власним внутрішнім духовним «Я»; відбувається включення студентів у процеси самосприйняття (студент пізнає себе як джерело бажань і потреб); самоідентифікація (корекція індивідуальної свідомості при співставленні з іншими особистостями); саморозкриття, самореалізація; формується установка на подолання труднощів у професійній діяльності [2].

Дуже часто студенти, навчаючись у вищих навчальних закладах, намагаються уникати труднощів, не бажать самотійно вирішувати складних життєвих проблем і поступово втрачають свою індивідуальність, віру в себе і свої можливості. За умов участі в соціальній діяльності, маючи змогу перевірити свої сили і повірити в свої можливості, майбутній соціальний працівник робить крок до життя в гармонії з самим собою і навколишнім світом, набуває психологічної адаптації до умов середовища, які часто змінюються, вчиться долати труднощі і керувати власними емоціями і станами. Це, в свою чергу, підвищує його життєвий тонус, зберігає психічне здоров'я. Безперечно, формування особистості майбутніх фахівців соціальної роботи відбувається в основному в навчально-виховному процесі вищого навчального закладу. Проте, на нашу думку, волонтерство вносить свій вклад у процес професійно-особистісного становлення майбутнього соціального працівника.

Навчання у вузі співпадає з початком періоду зрілості, який характеризується посиленням свідомих мотивів поведінки. Стають більш стійкими такі якості особистості, як цілеспрямованість, рішучість, витримка, наполегливість, принциповість, самостійність, ініціативність, уміння володіти собою.

У процесі участі студентів у волонтерському русі ці якості мають змогу розвинутися і сприяти подальшому професійному розвитку майбутніх фахівців соціальної роботи.

Слід підкреслити, що в студентському колективі існують реальні сприятливі умови для формування особистості майбутнього фахівця.

Колектив у волонтерському русі виконує 5 основних функцій:

- організаційну, оскільки є організатором життя і діяльності студентів; студенти самі планують і реалізують свої плани, підводять підсумки, аналізують результати діяльності;
- комунікативну, тому що спілкування є одним з важливих факторів життєдіяльності колективу, при цьому між студентами встановлюються вибіркові особистісні і ділові відносини, які можуть бути більш або менш тривалими;
- виховну, оскільки колектив створює свій моральний мікроклімат, є носієм моральних, політичних, естетичних цінностей і переконань, завдяки чому виявляє виховний вплив на студентів;
- професійну, оскільки студенти-волонтери навчаються у вищому навчальному закладі і професійна спрямованість проявляється у формуванні в них інтересу до майбутньої діяльності через волонтерську роботу;
- стимулюючу, яка забезпечує формування значимих для студентів стимулів до участі у волонтерській діяльності, регулює взаємовідносини і поведінку студентів, стимулює розвиток їх активної позиції.

Таким чином, у студентському колективі на основі взаєморозуміння, взаємоповаги і взаємодіяльності виникають сприятливі умови для організації волонтерського руху, гармонізації особистих і суспільних інтересів, професійного становлення студентів і ефективного формування у них професійної спрямованості.

Формування професійної спрямованості майбутніх фахівців у процесі їх активної участі у волонтерському русі базується на певних принципах.

Принцип стимулювання професійної спрямованості підкреслює важливість формування у студентів стійкого бажання до самоудосконалення, прояву ініціативи, пошуку інноваційних рішень, забезпечення умов для особистісного зростання студентів та їх успішної самореалізації при взаємодії з навколишнім світом.

Принцип орієнтації на соціальний результат волонтерської діяльності означає необхідність визначення конкретної ролі волонтерського руху у вирішенні актуальних завдань, формування соціально-професійних компетенцій, дозволяє розвивати у студентів готовність до здійснення продуктивної соціально-значимої діяльності в процесі взаємодії з соціальними партнерами.

Принцип мотиваційного забезпечення активної участі у волонтерському русі відображає зумовленість його ефективності, сформованості у студентів відповідних мотивів, інтересу до участі у волонтерському русі, в різних видах самостійної діяльності, розуміння значимості виконання волонтерської роботи для суспільства загалом, окремих людей і особистісно-професійного самоутвердження майбутнього фахівця.

Принцип системності і взаємозв'язаності рівнів реалізації волонтерського руху забезпечує послідовність його розвитку і розвитку соціальної активності студентів на різних рівнях: академічній групі, факультету, навчального закладу, міста, регіону, країни, світу.

Принцип ідентичності з регіональним середовищем передбачає цілеспрямоване включення студентів в реалізацію найрізноманітніших волонтерських програм, насамперед, власного регіону і формування особистості студента як громадянина, громадського діяча і, водночас, компетентного фахівця.

Отже, участь студентів у волонтерській діяльності під час навчання у вищому навчальному закладі є важливим фактором формування професійної спрямованості майбутніх соціальних працівників, вдосконалення системи професійної підготовки загалом.

Література та джерела

1. Дако П. Новое искусство жить : Пер. с фр. / П.Дако. – М.: Ин-т практической психологии, 1995 – 251 с.
2. Тетерская С.В. Волонтер и общество / С.В.Тетерская. – М.: «АКАДЕМИЯ», 2000. – 156 с.

В данній статтє рассматриваются вопросы профессиональной подготовки социальных работников. Подчёркивается важная роль участия будущих специалистов социальной работы в волонтерском движении как составной части профессиональной подготовки.

Ключевые слова : профессиональная подготовка, социальная работа, волонтеры.

In this article the issues of the future social workers' professional training are considered. The important role of the students' participation in the volunteer movement is underlined.

Key words : professional training, social work, volunteers.